NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
M. POIARES MADURO
prednesené 15. februára 2007 [1]

1. Prostredníctvom tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania položil Verwaltungsgerichtshof (Rakúsko) Súdnemu dvoru dve otázky týkajúce sa výkladu článkov 4 a 16 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/21/ES zo 7. marca 2002 o spoločnom regulačnom rámci pre elektronické komunikačné siete a služby (rámcová smernica) [2].

I — Skutkové okolnosti, právny rámec a prejudiciálna otázka

2. Tele2 UTA Telecommunication GmbH (ďalej len „žalobca“ alebo „Tele2“) je rakúskym podnikom poskytujúcim elektronické komunikačné siete a služby. Dňa 16. júla 2004 požiadal o udelenie postavenia strany, ako aj možnosti nahliadnuť do spisu v rámci správneho postupu analýzy trhu, ktoré vykonávala Telekom-Control-Kommission (ďalej len „regulačný orgán“ alebo „TCK“) podľa § 37 zákona o telekomunikáciách z roku 2003 (Telekommunikationsgesetz, BGBl. I, 70/2003, ďalej len „TKG“).

3. Podľa ustanovení § 37 TKG, nazvaného „Postup analýzy trhu“:

„1. Regulačný úrad vypracuje *ex offo* v pravidelných intervaloch nepresahujúcich dva roky analýzu relevantných trhov, ktoré sú stanovené nariadením uvedeným v § 36 ods. 1, pričom zohľadní právnu úpravu Európskych spoločenstiev. Na základe tohto postupu sa po tom, ako sa v ňom konštatuje, že na relevantnom trhu má jeden alebo viacero podnikov významný vplyv, alebo naopak, že na relevantnom trhu je efektívna hospodárska súťaž, podnikom zrušia, ponechajú, zmenia alebo uložia špecifické regulačné povinnosti.

2. Ak v rámci tohto postupu dôjde regulačný orgán k záveru, že na relevantnom

1 — Jazyk prednesu: portugalčina.

2 — Ú. v. ES L 108, s. 33; Mim. vyd.13/029, s. 349 (ďalej len „rámcová smernica“).

trhu má jeden alebo viacero podnikov významný vplyv a že na trhu nie je efektívna hospodárska súťaž, určí tomuto podniku/podnikom primerané špecifické regulačné povinnosti uvedené v § 38 až 46 alebo v § 47 ods. 1. V prípade, že na relevantnom trhu boli už týmto podnikom uložené špecifické regulačné povinnosti, regulačný orgán v závislosti od výsledkov postupu a cieľov právnej úpravy tieto povinnosti zmení alebo znova uloží.

3. Ak regulačný orgán na základe uvedeného postupu konštatuje, že na relevantnom trhu je efektívna hospodárska súťaž, že nijaký podnik na ňom nemá významný vplyv, a že teda s výnimkou § 47 ods. 2 nemôže uložiť regulačné povinnosti uvedené v odseku 2 tohto § 47, vydá rozhodnutie o zastavení postupu analýzy trhu. V prípade, že sa na tomto trhu voči podnikom ešte uplatňujú špecifické regulačné povinnosti, zruší ich rozhodnutím. Toto rozhodnutie musí tiež stanoviť primeranú lehotu v maximálnej dĺžke 6 mesiacov na nadobudnutie účinnosti uvedeného zrušenia.

4. V prípade nadnárodných trhov identifikovaných rozhodnutím Európskej komisie príslušné národné regulačné orgány spoločne vykonajú analýzu trhu s maximálnym zohľadnením pokynov o analýze trhu a o posúdení významného vplyvu na trhu a spoločne rozhodnú, či jeden alebo viacero podnikov má významný vplyv alebo či je na ňom efektívna hospodárska súťaž. Odseky 1, 2, 3 a 5 sa uplatnia analogicky.

5. Postavenie strán postupu majú len tie podniky, ktorým boli uložené, zmenené alebo zrušené špecifické regulačné povinnosti.

6. Užívatelia a poskytovatelia sietí a služieb sú povinní spolupracovať na postupe uvedenom v § 36 a 37 v rozsahu uvedenom v § 90.

7. Regulačný orgán uverejní rozhodnutia vydané podľa odsekov 2 až 4 a ich kópiu zašle Európskej komisii.

…“

4. Uvedený § 37 TKG o postupe pri analýze trhu prebral článok 16 rámcovej smernice, ktorý sa tiež nazýva „Postup analýzy trhu“, podľa ktorého:

„1. Národné regulačné orgány vypracujú analýzu relevantných trhov čo najskôr po prijatí odporúčania alebo jeho aktualizácie, pričom maximálne zohľadňujú pokyny. Členské štáty zabezpečia, aby sa táto analýza v prípade potreby vykonala v spolupráci s národnými orgánmi pre hospodársku súťaž.

2. Ak sa od národného regulačného orgánu podľa článkov 16, 17, 18 alebo 19 smernice 2002/22/ES [smernica univerzálnej služby] [alebo článkov 7 alebo 8 — *neoficiálny preklad*] smernice [Európskeho parlamentu a Rady 2002/19/ES zo 7. marca 2002 o prístupe a prepojení elektronických komunikačných sietí a príslušných zariadení (prístupová smernica)][3] [ďalej len ‚prístupová smernica‘] vyžaduje určiť, či je potrebné uložiť, ponechať, zmeniť alebo zrušiť povinnosti podnikov, tento určí na základe svojej analýzy trhu podľa odseku 1 tohto článku, či je na relevantnom trhu efektívna hospodárska súťaž.

3 — Ú. v. ES L 108, s. 7; Mim. vyd. 13/029, s. 323.

3. Ak národný regulačný orgán príde k záveru, že na trhu je efektívna hospodárska súťaž, neuloží alebo neponechá v platnosti žiadne špecifické regulačné povinnosti uvedené v odseku 2 tohto článku. V prípadoch, kde už existujú regulačné povinnosti pre špecifický sektor, zruší takéto povinnosti podnikom na tomto relevantnom trhu. Stranám dotknutým zrušením týchto povinností sa poskytne primeraná výpovedná lehota [Strany dotknuté zrušením týchto povinností musia byť o tom upovedomené vopred v primeranej lehote — *neoficiálny preklad*].

4. Ak národný regulačný orgán zistí, že na trhu nie je efektívna hospodárska súťaž, určí podniky s významným vplyvom na danom trhu v súlade s článkom 14 a národný regulačný orgán takýmto podnikom uloží primerané špecifické regulačné povinnosti uvedené v odseku 2 tohto článku, alebo zachová alebo zmení tieto povinnosti, tam, kde už existujú.

5. V prípade nadnárodných trhov identifikovaných rozhodnutím uvedeným v článku 15 ods. 4, príslušné národné regulačné orgány spoločne vykonajú analýzu trhu s maximálnym zohľadnením pokynov a rozhodnú o uložení, zachovaní, zmene alebo zrušení regulačných povinností uvedených v odseku 2 tohto článku vo vzájomnej zhode.

6. Opatrenia prijaté podľa ustanovení odsekov 3, 4 a 5 tohto článku podliehajú postupom uvedeným v článkoch 6 a 7.“

5. Rozhodnutím zo 6. septembra 2004 zamietol regulačný orgán žiadosť Tele2 o udelenie postavenia strany v postupe analýzy trhu z dôvodu, že podľa § 37 ods. 5 TKG môžu byť stranami v postupoch analýzy trhu len tie podniky, a nijaké iné, ktorým boli uložené, zmenené alebo zrušené špecifické regulačné povinnosti, čo však nie je prípad žalobcu.

6. Žalobca proti tomuto rozhodnutiu podal na Verwaltungsgerichtshof žalobu, pretože vnútroštátne ustanovenie § 37 ods. 5 TKG je v rozpore s článkom 4 ods. 1 rámcovej smernice, ktorý upravuje „právo odvolať sa“. Podľa tohto článku „členské štáty zabezpečia na národnej úrovni existenciu účinného mechanizmu, prostredníctvom ktorého každý užívateľ alebo podnik poskytujúci elektronické komunikačné siete a/alebo služby, dotknutý rozhodnutím národného regulačného orgánu má právo na odvolanie proti tomuto rozhodnutiu k odvolaciemu orgánu, ktorý je nezávislý na zúčastnených stranách. Tento orgán, ktorým môže byť súd, musí mať k dispozícii zodpovedajúce expertízy, aby mohol vykonávať svoje funkcie. Členské štáty zabezpečia patričné zohľadnenie skutkovej podstaty prípadov a existenciu účinného mechanizmu odvolania. Do rozhodnutia o takomto odvolaní, platí rozhodnutie národného regulačného orgánu, pokiaľ odvolací orgán nerozhodne inak“.

7. Podľa žalobcu rozhodnutie TCK v rámci postupu analýzy trhu predstavuje rozhodnutie v zmysle rámcovej smernice, ktoré „sa týka“ nielen konkrétneho podniku, ktorému boli uložené, zmenené alebo zrušené špecifické regulačné povinnosti, ale aj konkurenčných podnikov. Výsledok tejto analýzy trhu totiž bezprostredne ovplyvňuje práva, ktoré môžu konkurenti uplatniť proti podniku s dominantným postavením.

8. Žalovaný orgán je toho názoru, že článok 4 ods. 1 rámcovej smernice neposkytuje nijaké údaje o tom, kto je konkrétnym rozhodnutím „dotknutý“. Poradný postup, ktorý je podľa článku 6 rámcovej smernice povinný, zabezpečí, že sa konkurenti podniku priamo dotknutého rozhodnutím môžu zúčastniť na postupe analýzy trhu. Tento článok sa nazýva „Mechanizmus konzultácie a transparentnosti“ a stanovuje, že „okrem prípadov, na ktoré sa vzťahujú články 7 ods. 6, 20 alebo 21, členské štáty zabezpečia, aby národné regulačné orgány, ktoré zamýšľajú prijať

opatrenia podľa tejto smernice alebo špecifických smerníc s významným dopadom na relevantný trh, poskytli zúčastneným stranám príležitosť vyjadriť sa k návrhu opatrenia v primeranej lehote. Národné regulačné orgány zverejnia svoje národné poradné postupy. Členské štáty zabezpečia vytvorenie jedného informačného miesta, prostredníctvom ktorého bude možné získať všetky aktuálne konzultácie. Národný regulačný orgán zverejní výsledky poradného postupu, okrem prípadu dôverných informácií v súlade s právom spoločenstva a vnútroštátnym právom o obchodnom tajomstve“.

9. Za týchto okolností, vzhľadom na nevyhnutnosť výkladu článku 4 ods. 1 a článku 16 ods. 3 smernice, Verwaltungsgerichtshof rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto dve prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa články 4 a 16 rámcovej smernice vykladať v tom zmysle, že pod pojem ‚dotknuté‘ strany treba zahrnúť aj tie strany, ktoré na relevantnom trhu vystupujú ako konkurujúce si podniky a ktorým neboli v rámci postupu analýzy trhu uložené, ponechané alebo zmenené špecifické regulačné povinnosti?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku:

Odporuje článku 4 rámcovej smernice uplatňovanie takých vnútroštátnych ustanovení, ktoré stanovujú, že v rámci postupu analýzy trhu má postavenie strany výlučne ten podnik, ktorému boli uložené, zmenené alebo zrušené špecifické regulačné povinnosti?“

II — Analýza

10. Spor vo veci samej sa týka žiadosti Tele2, ktorú tento podnik podal na TCK o udelenie postavenia strany, alebo inak povedané, aby mu bolo priznané právo zúčastniť sa na postupe analýzy trhu, ktorý vykonával regulačný orgán. Ako vyplýva z uznesenia vnútroštátneho súdu, takéto postavenie strany postupu analýzy trhu zahŕňa podľa rakúskej právnej úpravy najmä práva nahliadnuť do spisu, byť informovaný o výsledkoch dokazovania a vyjadriť sa k nim, ako aj podávať opravné prostriedky.

11. Z uvedeného vyplýva, že podľa rakúskeho právnej úpravy majú právo podávať opravné prostriedky len tie osoby, ktoré majú postavenie strany postupu analýzy trhu. Práve na základe vzťahu upraveného rakúskym právnym poriadkom medzi postavením strany a právom podať opravný prostriedok môžeme odhaliť relevantnosť prvej položenej otázky, keďže sa týka riešenia problému, či z článku 4 rámcovej smernice vyplýva, že taký podnik, akým je žalobca vo veci samej, má byť za okolností, aké sú vo veci samej, oprávnený podať opravný prostriedok proti rozhodnutiam, ktoré vydal národný regulačný orgán v rámci postupu analýzy trhu.

12. Práve odkazom na toto prepojenie medzi postavením strany a možnosťou podať opravný prostriedok Tele2 v prvom rade tvrdí, že článok 4 rámcovej smernice mu priznáva právo na účinný opravný prostriedok proti rozhodnutiu regulačného orgánu prijatého v rámci postupu analýzy trhu. Ďalej sa domnieva, že pokiaľ mu teda právo Spoločenstva priznáva právo na účinný opravný prostriedok, musí byť tiež oprávnený zúčastniť sa ako strana na nesporovom postupe analýzy trhu. Iba dostatočné oboznámenie sa s konaním pred začatím súdneho konania — ktoré však je možné len v prípade, že sa na ňom Tele2 môže zúčastniť ako strana — mu umožní účinne podať opravný prostriedok.

13. Prvou otázkou predloženou Súdnemu dvoru sa teda vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 4 rámcovej smernice vykladať v tom zmysle, že podnik, akým je žalobca vo veci samej, je oprávnený podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu regulačného orgánu, akým je v prejednávanej veci TCK. V tejto súvislosti je tiež potrebné určiť, či pojem „dotknuté strany“ uvedený v článku 16 ods. 3 rámcovej smernice zahŕňa aj taký podnik, akým je žalobca vo veci samej. Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či z článku 4 rámcovej smernice vyplýva, že taký podnik, akým je žalobca vo veci samej, ak je teda oprávnený podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu vydanému regulačným orgánom v rámci správneho postupu analýzy trhu, musí byť z tohto dôvodu aj oprávnený zúčastniť sa ako strana na takom nesporovom postupe.

A — *O prvej otázke*

14. Poskytuje sa na základe článku 4 rámcovej smernice súdna ochrana aj osobám, ktorým ako takým nie je rozhodnutie regulačného orgánu určené, ale sú týmto rozhod-

nutím nepriaznivo dotknuté? Takáto je v podstate prvá položená otázka.

15. Na to, aby bolo možné zodpovedať túto otázku, treba v prvom rade určiť, do ktorej kategórie tretích osôb patrí žalobca vo veci samej. Znenie prvej otázky iba odkazuje na konkurenčné podniky na relevantnom trhu. Z uznesenia vnútroštátneho súdu však vyplýva, že Tele2 je nielen konkurenčným podnikom podniku s významným vplyvom na trhu, ale presnejšie aj zmluvným partnerom tohto podniku, a teda ich právne vzťahy môžu byť nepriaznivo dotknuté rozhodnutím regulačného orgánu prijatým v rámci postupu analýzy trhu. Ako sa zdá, z uznesenia vnútroštátneho súdu vyplýva, že špecifická situácia, v ktorej sa nachádza žalobca vo veci samej, nespočíva len v jednoduchom konkurenčnom postavení žalobcu voči podniku s významným vplyvom, ale aj v existencii zmluvných vzťahov s týmto vplyvným podnikom, ktoré boli vytvorené na základe špecifických povinností uložených tomuto podniku regulačným orgánom. V tomto presnejšom kontexte bude teda potrebné najprv určiť, či taký podnik, akým je žalobca, má byť oprávnený podať opravný prostriedok podľa článku 4 rámcovej smernice.

16. Článok 4 ods. 1 rámcovej smernice ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť na národnej úrovni existenciu účinného mechanizmu, prostredníctvom ktorého „každý užívateľ alebo podnik poskytujúci elektronické komunikačné siete a/alebo služby, dotknutý rozhodnutím národného regulačného orgánu má právo na odvolanie proti tomuto rozhodnutiu k odvolaciemu orgánu, ktorý je nezávislý na zúčastnených stranách“. V článku 4 ani v žiadnom inom ustanovení rámcovej smernice nenájdeme definíciu pojmu podnik „dotknutý rozhodnutím národného regulačného orgánu“.

17. Vnútroštátny súd navrhuje, že objasnenie pojmu „dotknut[ej]“ strany v zmysle článku 4 ods. 1 by sa mohlo nachádzať v článku 16 ods. 3, ktorý stanovuje, že „stran[y] dotknut[é]“ zrušením regulačných povinností pre špecifický sektor, uložených podniku, ktorý mal predtým významný vplyv na trhu, majú byť o tomto zrušení upovedomené vopred v primeranej lehote. Nemyslím si, že objasnenie pojmu osôb alebo podnikov dotknutých v zmysle článku 4 sa môže zakladať iba na považovaní tohto pojmu za pojem „dotknuté strany“ nachádzajúci sa v bode 16 ods. 3 tej istej smernice.

18. Hoci je pravda, že viaceré jazykové verzie používajú v článku 4 a článku 16

ods. 3 [4] ten istý výraz, konkrétne „affected“ v anglickej a „betroffen(en)“ v nemeckej jazykovej verzii, iné jazykové verzie však používajú rozdielne výrazy. [5] Porovnanie viacerých jazykových verzií týchto dvoch článkov nedovoľuje teda dospieť k záveru, že tieto dva pojmy musia nevyhnutne mať ten istý význam. Navyše skutočnosť, že každý z týchto výrazov dvoch rozdielnych ustanovení smernice nemá jednoznačný výklad, ako to ďalej preukážem, odkaz na článok 16 ods. 3 s cieľom objasniť výraz „dotknutý“, ktorý bol použitý v článku 4 ods. 1, mi pripadá, ako v právnom zmysle navrhnúť, aby slepý vyviedol slepého z bludiska.

19. Isteže, podnik, akým je Tele2, sa má podľa môjho názoru v tomto prípade považovať za „dotknutú stranu“ v zmysle článku 16 ods. 3 a v dôsledku toho má byť o zrušení uvedených povinností upovedomený vopred v primeranej lehote. Podnik s významným vplyvom na trhu, ktorému je rozhodnutie o zrušení špecifických regulačných povinností určené, bude, samozrejme, upovedomený o rozhodnutí, ktoré sa ho týka a je v jeho prospech. Bolo by teda nepochopiteľné, že by normotvorca Spoločenstva, keď výslovne upravil, že „stranám dotknutým zrušením týchto povinností sa poskytne primeraná výpovedná lehota [strany dotknuté zrušením týchto povinností musia byť o tom upovedomené vopred v primeranej lehote — *neoficiálny preklad*]“ chcel až tak veľmi zúžiť význam tohto pojmu, že by obmedzil povinnosť oznámiť rozhodnutie o zrušení povinností len na podniky s významným vplyvom trhu, v prospech ktorých bolo vydané. [6] Skutočnosť, že podnik, akým je Tele2, by podľa môjho názoru mal byť považovaný za „dotknutú“ stranu v zmysle článku 16 ods. 3 rámcovej smernice, však neznamená, že žalobca vo veci samej má byť automaticky považovaný za „dotknutú“ stranu v zmysle článku 4 ods. 1. Dôsledkom priznania podniku postavenia dotknutej strany v zmysle článku 4 ods. 1 je totiž priznanie práva na podávanie opravných prostriedkov proti tým rozhodnutiam regulačného orgánu, ktoré sa ho týkajú. Ide o špecifický účinok článku 4, ktorý však sleduje iné účely, ako sú účely sledované článkom 16 ods. 3, ktorý „dotknutým“ stranám priznáva právo byť oboznámený s rozhodnutím. Účelom uvedenej lehoty je, aby sa „dotknuté“ strany mohli pripraviť skôr, ako rozhodnutie o zrušení povinností uložených podniku, ktorý mal predtým na trhu významný vplyv, nadobudne účinnosť, na nepriaznivú situáciu, ktorú toto rozhodnutie spôsobí.

20. Z uvedeného vyplýva, že podstatné na určenie, či taký podnik, akým je žalobca, má

4 — Najmä anglická, nemecká, talianska, španielska, česká, grécka a švédska verzia.

5 — Portugalská verzia používa v uvedenom článku 4 ods. 1 a článku 16 ods. 3 výrazy „prejudicadas“ a „abrangidas“ na označenie strán. Francúzska verzia tiež používa rozdielne výrazy „affecté(e)“ a „concerné[e]s“. Rovnako holandská verzia používa odlišné výrazy „getroffen“ a „gevolgen“.

6 — Tento odsek 3 odkazuje na podniky s významným vplyvom na trhu, ktorým je rozhodnutie určené. Ďalej spomína strany dotknuté zrušením povinností, pričom im priznáva právo byť upovedomené o rozhodnutí. Ak by sa táto informačná povinnosť vzťahovala iba na podniky, ktoré majú prospech z takého zrušenia, bolo by prirodzené, že by normotvorca v tejto nasledujúcej vete potvrdil, že „tieto podniky“ (a nie „dotknuté strany“) majú právo byť upovedomené o rozhodnutí.

byť považovaný za dotknutý v zmysle článku 4 ods. 1, nemôže byť okolnosť, že musí byť považovaný za dotknutú stranu v zmysle článku 16 ods. 3 a so špecifickým účinkom, ktorý má tento článok. Keďže znenie článku 4 ods. 1 neuvádza nijaké údaje o dosahu pojmu dotknutý podnik, odpoveď na danú otázku sa musí zakladať, ako to pripomína belgická vláda vo svojich písomných pripomienkach, na posúdení účelov a cieľov sledovaných článkom 4, ako vyplývajú z kontextu rámcovej smernice. Ak je totiž znenie niektorého ustanovenia práva Spoločenstva nejednoznačné, význam slov, ktorých výklad je sporný, sa musí hľadať v kontexte, v akom je toto ustanovenie použité, a v cieli sledovanom príslušnou právnou úpravou. [7]

21. Je zrejmé, že článok 4 ods. 1 sa snaží zabezpečiť účinný mechanizmus, prostredníctvom ktorého bude mať „*každý* užívateľ" alebo „[*každý*] podnik poskytujúci elektronické komunikačné siete a/alebo služby, dotknutý rozhodnutím národného regulačného orgánu" právo podať opravný prostriedok. [8] Znenie tohto článku, ako bolo pôvodne navrhnuté Komisiou, bolo menej podrobné a obmedzenejšie, lebo uvádzalo len to, že „členské štáty zabezpečia… existenciu mechanizmu, prostredníctvom ktorého užívateľ alebo podnik poskytujúci elektronické komunikačné siete a/alebo služby sa môže odvolať proti rozhodnutiu národného regulačného orgánu" [*neoficiálny preklad*]. [9] Nezávisle od týchto nezanedbateľných zmien a doplnení znenia článku 4 však nebolo zmenené a doplnené odôvodnenie č. 12, podľa ktorého „každý subjekt dotknutý rozhodnutím národného regulačného orgánu by mal mať právo odvolať sa" proti týmto rozhodnutiam.

22. V prvom rade zastávam názor Komisie, Tele2 a belgickej vlády, podľa ktorého tento článok predstavuje prejav zásady účinnej súdnej ochrany. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora táto všeobecná zásada nachádzajúca sa v spoločných ústavných tradíciách členských štátov ukladá, že „jednotlivcom musí byť poskytnutá účinná súdna ochrana práv, ktoré vyvodzujú z právneho poriadku Spoločenstva". [10] Vyžaduje sa teda možnosť súdneho preskúmania každého rozhodnutia vnútroštátneho orgánu, ktorým je odmietnutá výhoda priznaná právom Spoločenstva. [11]

7 — Pozri najmä rozsudky z 19. júna 1980, Roudolff, 803/79, Zb. s. 2015, bod 7; z 19. septembra 2000, Linster, C-287/98, Zb. s. I-6917, bod 43, a z 27. februára 2003, Adolf Truley, C-373/00, Zb. s. I-1931, bod 35.

8 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát. Pozri rozsudok z 13. júla 2006, Mobistar, C-438/04, Zb. s. I-6675, bod 41.

9 — Pozri znenie navrhnuté Komisiou a zmeny a doplnenia navrhnuté Parlamentom, v Ú. v. ES C 277, 2001, s. 92 a 98.

10 — Pozri rozsudky z 25. júla 2002, Unión de Pequeños Agricultores/Rada, C-50/00 P, Zb. s. I-6677, bod 39 a citovanú judikatúru; osobitne rozsudok z 15. mája 1986, Johnston, 222/84, Zb. s. 1651, body 17 až 20, a z 1. apríla 2004, Komisia/Jégo-Quéré, C-263/02 P, Zb. s. I-3425, bod 29.

11 — Pozri rozsudky z 3. februára 2000, Dounias, C-228/98, Zb. s. I-577, bod 64, a z 25. júla 2002, MRAX, C-459/99, Zb. s. I-6591, bod 101 a citovanú judikatúru.

23. Odôvodnenie č. 12 rámcovej smernice musí byť chápané presne s ohľadom na túto zásadu, ktorej prejavom je článok 4. Uvedené odôvodnenie treba chápať v širších súvislostiach, ako je formulované, a to tak, že každá osoba, ktorej práva priznané právnym poriadkom Spoločenstva boli rozhodnutím regulačného orgánu porušené, a nielen osoba, ktorej je rozhodnutie určené, musí byť oprávnená podať opravný prostriedok proti tomuto rozhodnutiu podľa článku 4 ods. 1 rámcovej smernice. [12]

24. V druhom rade, vzhľadom na ciele politiky a princípy regulácie týkajúce sa národných regulačných orgánov stanovené v článku 8 ods. 2 rámcovej smernice, cieľ podporovať „súťaž pri poskytovaní elektronických komunikačných sietí, elektronických komunikačných služieb a pridružených zariadení a služieb“ [13], uložený regulačným orgánom, je evidentne odlišný. [14] Ako to správne zdôraznila dánska vláda vo svojich pripomienkach, doslovný výklad článku 4 ods. 1 smernice v tom zmysle, že nepriznáva právo podať opravný prostriedok iným osobám ako tým, ktorým je rozhodnutie určené, by len ťažko bol zlučiteľný s takým cieľom podpory hospodárskej súťaže. Dôsledkom takého výkladu by bolo, že iba hospodárske subjekty, ktoré majú významný vplyv, by *a priori* boli považované za „dotknuté“ strany. Ostatné konkurenčné subjekty, hoci ich práva vyplývajúce zo špecifických povinností, ktoré boli týmto podnikom s významným vplyvom na trhu uložené, zmenené alebo zrušené, boli dotknuté rozhodnutím národného regulačného orgánu, by na rozdiel od tohto podniku neboli oprávnené podať proti takému rozhodnutiu opravný prostriedok.

25. Som teda názoru, že ani znenie, ani všeobecná zásada účinnej súdnej ochrany, ktorej prejavom je článok 4, ani ciele politiky a princípy regulácie týkajúce sa regulačných orgánov — najmä orgánu povereného podporovaním efektívnej hospodárskej súťaže — neodôvodňujú reštriktívny výklad pojmu „dotknutý“ podnik v zmysle článku 4 ods. 1, tak ako ho navrhujú rakúska a slovinská vláda v tom zmysle, že sa týka len podnikov, ktorým sú rozhodnutia regulačných orgánov určené.

26. Presne týmto smerom voľnejšieho výkladu článku 4 rámcovej smernice s ohľadom na zásadu účinnej súdnej ochrany sa v úvahách vybral Súdny dvor vo svojom

12 — V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že článok 4 ods. 1 spomína užívateľov alebo podniky *dotknuté* rozhodnutím prijatým regulačným orgánom, a nie užívateľov alebo podniky, ktorým je také rozhodnutie *určené*.

13 — Pozri článok 8 ods. 2 rámcovej smernice.

14 — Pozri tiež odôvodnenie č. 1 rámcovej smernice, ktoré poukazuje na dôležitosť existencie „účinn[ej] hospodársk[ej] súťaž[e] v telekomunikačnom sektore počas prechodu od monopolu k úplnej hospodárskej súťaži“.

rozsudku z 22. mája 2003, Connect Austria [15], keď sa zaoberal výkladom ustanovenia, ktoré oprávnene môže byť považované za predchodcu článku 4 rámcovej smernice. Ide o článok 5a ods. 3 smernice Rady 90/387/EHS z 28. júna 1990 o vytvorení vnútorného trhu pre telekomunikačné služby prostredníctvom otvoreného prístupu k sieti [*neoficiálny preklad*] [16], zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 97/51/ES zo 6. októbra 1997 [17].

27. V uvedenom konaní išlo rovnako ako v tomto konaní o žalobu podanú treťou osobou. Súdny dvor v prvom rade pripomenul, že členské štáty sú v každom prípade zodpovedné za zabezpečenie účinnej ochrany „individuálnych práv vyplývajúcich z právneho poriadku Spoločenstva“ [18] a že článok 5a ods. 3 smernice 90/387 zaväzuje členské štáty, že „zabezpečia na národnej úrovni existenciu vhodného mechanizmu, prostredníctvom ktorého sa môže každá strana dotknutá rozhodnutím národného regulačného orgánu odvolať k nezávislému orgánu“.

Súdny dvor ďalej rozhodol, že „požiadavka konformného výkladu vnútroštátneho práva so smernicou 90/387 a požiadavka účinnej ochrany práv osôb podliehajúcich súdnej právomoci ukladajú vnútroštátnym súdom povinnosť preskúmať, či príslušné ustanovenia ich vnútroštátneho práva oprávňujú tieto osoby podať opravný prostriedok proti rozhodnutiam národného regulačného orgánu, ktorý zodpovedá kritériám článku 5a ods. 3 smernice 90/387“. [19] V prípade, že takéto konformné uplatnenie vnútroštátneho práva nie je možné, vnútroštátny súd, ktorý by mal právomoc rozhodovať o opravnom prostriedku proti rozhodnutiam národného regulačného orgánu, ak by neexistovala prekážka v podobe ustanovenia vnútroštátneho práva výslovne vylučujúca jeho právomoc, je povinný takéto ustanovenie vnútroštátneho práva neuplatniť. [20]

28. Ako to vo svojich pripomienkach zdôraznili Komisia a Tele2, Súdny dvor implicitne priznal, že právo na podanie opravného prostriedku uvedené v článku 5a ods. 3 smernice 90/387 má tiež zahŕňať dotknuté tretie osoby, ktorým, tak ako Connect Austria, neboli rozhodnutia národných regulačných orgánov určené, hoci sa ich tieto rozhodnutia skutočne týkali. [21] Napriek tomu si myslím, že

15 — C-462/99, Zb. s. I-5197. Pozri tiež o výklade článku 4 ods. 1 rámcovej smernice rozsudok Mobistar, už citovaný, body 40 a 43.

16 — Ú. v. ES L 192, s. 1.

17 — Ú. v. ES L 295, s. 23. Článok 5a ods. 3 smernice 90/387, ktorý bol zrušený článkom 26 rámcovej smernice, keď nadobudla účinnosť, stanovoval, rovnako ako článok 4 ods. 1 rámcovej smernice, že „členské štáty zabezpečia na národnej úrovni existenciu vhodného mechanizmu, prostredníctvom ktorého sa môže každá strana dotknutá rozhodnutím národného regulačného orgánu odvolať k nezávislému orgánu“ [*neoficiálny preklad*].

18 — Rozsudok Connect Austria, už citovaný, bod 35.

19 — Tamže, bod 42.

20 — Tamže, bod 42.

21 — A to napriek tomu, že Súdny dvor vo svojom rozsudku výslovne neprijal názor, ktorý zastával generálny advokát Geelhoed, keď vo svojich návrhoch v bode 48 jasne tvrdil, že „nie je mysliteľné, aby sa tretie osoby priamo dotknuté rozhodnutiami nemohli voči nim odvolať. Navyše cieľom článku 5a ods. 3 je práve ochrana záujmov takých nových podnikov na trhu, akým je Connect Austria“.

skutočnosť, že takýto záver je možné správne vyvodiť z už citovaného rozsudku Connect Austria, nedovoľuje sama osebe rozhodnúť v tejto veci. Súdny dvor totiž v rozsudku Connect Austria rozhodoval o otázke, či sa má článok 5a ods. 3 smernice 90/378 vykladať v tom zmysle, že má priamy účinok, a nie o špecifickej otázke, či pojem „strana dotknutá rozhodnutím“ v zmysle tohto článku zahŕňa podnik, akým bol v danej veci Connect Austria. Súdny dvor sa teda nezameral na osobitnú otázku — ktorá je kľúčová v tejto veci — o určení podmienok, za ktorých možno považovať tretiu stranu, ktorej sa rozhodnutie týka, akou je Tele2, za stranu, ktorej práva boli dotknuté v dôsledku správneho rozhodnutia regulačného orgánu.

29. Treba pripomenúť, že podstatou článku 4 ods. 1 rámcovej smernice je najmä povinnosť priznať účinnú súdnu ochranu *právam, ktoré jednotlivcom vyplývajú z právneho poriadku Spoločenstva*. Ako to Tele2 a Komisia zdôraznili vo svojich pripomienkach, treba uviesť, že niektoré špecifické povinnosti uložené podnikom s významným vplyvom na trhu podľa článku 16 ods. 3 a 4 rámcovej smernice a ustanovení prístupovej smernice, ktoré sú v nej citované, predstavujú presne tie ochranné opatrenia, ktoré boli prijaté v záujme konkurentov a môžu im na základe nich vznikať práva. Medzi týmito opatreniami sa napríklad nachádzajú tie, ktoré môžu byť prijaté regulačnými orgánmi podľa článku 8 prístupovej smernice [22], a to predovšetkým povinnosť nediskriminácie konkurentov (článok 10 prístupovej smernice) a povinnosť umožniť konkurentom prístup k zariadeniam siete (článok 12 prístupovej smernice).

30. Najmä čo sa týka povinností umožniť prístup k zariadeniam siete podľa článku 12 ods. 1 prístupovej smernice, toto ustanovenie stanovuje, že „národný regulačný orgán môže v súlade s ustanoveniami článku 8 uložiť operátorom povinnosti týkajúce sa splnenia primeraných žiadostí o prístup a používanie špecifických prvkov siete a príslušných zariadení, medzi iným v situáciách, keď národný regulačný orgán usúdi, že odmietnutie prístupu alebo neprimerané okolnosti a podmienky s podobným vplyvom, by brzdili nástup udržateľného, konkurenčne orientovaného trhu na maloobchodnej úrovni, alebo by neboli v záujme koncových užívateľov“. [23] Rovnako ako povinnosť nediskriminácie uvedená v článku 10 rámcovej smernice sú tieto povinnosti prístupu a používania špecifických zariadení siete v prospech

22 — Podľa článku 1 ods. 2 táto prístupová smernica „stanovuje práva a povinnosti pre operátorov a podniky usilujúce o prepojenie a/alebo prístup k ich sieťam a príslušným zariadeniam“.

23 — To isté ustanovenie upravuje veľa špecifických povinností, ktoré je možné uložiť hospodárskym subjektom, okrem iného najmä povinnosť priznať tretím stranám prístup k špecifickým prvkom siete a/alebo k príslušným zariadeniam, medzi nimi aj neviazaný prístup k prípojke, a rokovať v dobrej viere s podnikmi, ktoré o prístup žiadajú.

konkurentov, ktorí majú záujem o prístup. Títo konkurenti teda predstavujú priamych príjemcov práv, ktorým zodpovedajú špecifické povinnosti uložené regulačným orgánom významnému subjektu na trhu. [24]

31. Uloženie takých povinností, ako sú uvedené v článkoch 10 a 12 prístupovej smernice, priznáva tiež práva prístupu a/alebo nediskriminačného zaobchádzania konkurenčným podnikom, ktoré z nich majú prospech. Uloženie týchto povinností totiž núti podnik s významným vplyvom poskytnúť konkurenčným podnikom za presne stanovených a nediskriminačných podmienok zariadenia a/alebo služby na poskytovanie elektronických komunikačných služieb. [25] Za týchto okolností by sa napríklad prípadné rozhodnutie národného regulačného orgánu o zrušení takých povinností uložených významnému podniku dotýkalo práv vyplývajúcich z práva Spoločenstva konkurenčným podnikom, ktoré, ako Tele2, sú zmluvnými partnermi tohto podniku.

32. Ako totiž vyplýva z uznesenia vnútroštátneho súdu a z písomných pripomienok predložených žalobcom, hoci mal Tele2 zmluvne upravené práva s podnikom, ktorý mal predtým významný vplyv na trhu, tieto práva sa zakladali na špecifických povinnostiach uložených regulačným orgánom tomuto podniku s významným vplyvom na základe článku 16 ods. 4 rámcovej smernice a tam citovaných ustanovení prístupovej smernice. Tele2 je zjavne zmluvným partnerom podniku, ktorý mal predtým významný vplyv, pretože mu boli uložené určité povinnosti regulačným orgánom, ktoré ho prinútili uzavrieť s Tele2 zmluvy s určitým obsahom. Práva prístupu sú Tele2 priznané právom Spoločenstva, keďže vyplývajú zo špecifických povinností uložených podniku s dominantným postavením podľa práva Spoločenstva.

33. Z uvedeného vyplýva, že rozhodnutia regulačného orgánu prijaté na základe článku 16 ods. 3 rámcovej smernice, ktoré menia alebo rušia predtým uložené povinnosti podniku s významným vplyvom o umožnení prístupu, sa môžu dotýkať zodpovedajúcich práv priznaných právom Spoločenstva. Ak má konkurenčný podnik zmluvné vzťahy s podnikom s významným vplyvom, ktoré sa zakladajú na špecifických povinnostiach uložených tomuto podniku regulačným orgánom, musí byť tiež oprávnený podať opravný prostriedok podľa článku 4 rámcovej smernice proti rozhodnutiam regulačného

24 — Pozri v tomto zmysle odôvodnenie č. 6 prístupovej smernice, podľa ktorého „na trhoch, kde pretrvávajú veľké rozdiely v pozícii pri rokovaniach medzi jednotlivými podnikmi a kde sa niektoré podniky spoliehajú na infraštruktúru poskytnutú inými subjektmi na dodávanie svojich služieb, je primerané vytvoriť rámec na zabezpečenie účinných funkcií trhov. Národné regulačné orgány by mali mať právomoci, ktorými by, v prípade zlyhania obchodných rokovaní, zabezpečili primeraný prístup“.

25 — Pozri definíciu výrazu „prístup“ v článku 2 písm. a) prístupovej smernice.

orgánu, ktorými by sa prípadne zmenili alebo zrušili takéto povinnosti. [26]

34. Na pojednávaní prebiehala diskusia o otázke, či konkurenti, ktorí nemajú zmluvné vzťahy s podnikom, ktorý mal predtým významný vplyv na trhu, sú tiež oprávnení podať opravný prostriedok podľa článku 4 rámcovej smernice. Preskúmanie tejto otázky sa môže ukázať užitočné pre vnútroštátny súd.

35. Ako to na pojednávaní tvrdili Tele2, Komisia aj dánska vláda, podniky, ktoré hoci ešte nemajú zmluvné vzťahy s podnikom s významným vplyvom na trhu, ale už preukázali konkrétny záujem takýto vzťah uzavrieť, aby mohli pristúpiť do siete tohto podniku, musia byť tiež oprávnené podať opravný prostriedok podľa článku 4. V prípade, že by totiž konkurenčný podnik bol konfrontovaný s rozhodnutím regulačného orgánu týkajúcim sa uloženia, zmeny alebo zrušenia špecifických povinností podniku s významným vplyvom, ktoré neumožňuje vznik želaného zmluvného vzťahu s konkurenčným podnikom, ten musí tiež požívať výhody z práv zakotvených v práve Spoločenstva. Je teda potrebné prijať, že konkurenčný podnik môže mať za týchto okolností právo podať opravný prostriedok proti rozhodnutiam regulačného orgánu, ktoré porušujú právo Spoločenstva v oblasti telekomunikácií.

36. Všeobecne som toho názoru, že ochrana cieľov sledovaných rámcom právnej úpravy Spoločenstva v oblasti telekomunikácií, najmä podpora hospodárskej súťaže, ktorá podľa článku 8 ods. 2 rámcovej smernice musí výslovne usmerňovať zásahy národných regulačných orgánov, odôvodňuje, že oprávnenie podávať opravné prostriedky nesmie byť obmedzené iba na konkurentov, ktorí sú zmluvnými partnermi podniku s významným vplyvom na relevantnom trhu.

37. Mám na mysli predovšetkým podniky, ktoré síce nemajú zmluvné vzťahy s podnikom, ktorý má významný vplyv, ale ktoré ako priami príjemcovia právnej úpravy Spoločenstva zameranej na podporu konkurencie v oblasti telekomunikácií by boli

26 — Pozri analogicky rozsudok zo 17. januára 1985, Piraiki-Patraiki a i. (11/82, Zb. s. 207), týkajúci sa žalôb o neplatnosť podaných tretími osobami dotknutými rozhodnutím Komisie, ktoré umožnilo členskému štátu (v danom prípade Francúzskej republike) zaviesť obmedzujúci režim na dovoz bavlnenej priadze z Grécka. Súdny dvor zastával názor (v bode 19), že „skutočnosť, že pred prijatím sporného rozhodnutia uzavreli zmluvy, ktoré sa mali vykonať v období, na ktoré sa vzťahovalo uvedené rozhodnutie, predstavuje okolnosť, ktorá ich charakterizuje vo vzťahu k akejkoľvek inej osobe dotknutej týmto rozhodnutím tým, že v dôsledku prijatia daného rozhodnutia nemohli byť ich zmluvy v celku, alebo čiastočne vykonané“. Pozri tiež bod 31 daného rozsudku.

negatívne ovplyvnené rozhodnutím regulačného orgánu prijatým v rámci postupu analýzy trhu. Tieto podniky bez zmluvných vzťahov musia byť tiež oprávnené podať opravný prostriedok podľa článku 4 ods. 1 rámcovej smernice.

38. Priznanie oprávnenia podať opravný prostriedok tým osobám, ktoré sú dotknuté vo svojich už existujúcich právnych vzťahoch, môže v určitých prípadoch stačiť na to, aby boli ciele sledované ustanoveniami práva Spoločenstva účinne zabezpečené. To vyplýva z existencie symetrie medzi ochranou práv vyplývajúcich z týchto právnych vzťahov prostredníctvom práv podávať príslušné opravné prostriedky priznané zmluvným partnerom dotknutým rozhodnutím a ochranou sociálnych hodnôt upravených v predpise právneho poriadku Spoločenstva, na základe ktorého vznikli tieto vzťahy. Je však možné, že táto symetria bude nedokonalá, najmä v prípade, že hodnoty, ktoré sa tento právny predpis snaží chrániť, majú ako príjemcov okruh osôb, ktoré, ako napríklad v tomto prípade, prekračujú okruh zmluvných partnerov. Ochrana beneficientov a hodnôt podporovaných právnym predpisom by nebola zabezpečená v takom prípade, ak by právo podať opravný prostriedok mali len tie subjekty, ktoré už majú právne vzťahy.

39. Práve túto asymetriu treba overiť, keď ide o uplatnenie pravidiel Spoločenstva, ktoré majú zabezpečiť efektívnu hospodársku súťaž v oblasti telekomunikácií uložením, zmenou alebo zrušením povinností udelenia prístupu k špecifickým prvkom siete a k príslušným zariadeniam patriacich podniku, ktorý má významný vplyv na trhu. Môžeme totiž logicky predpokladať, že ani podnik s významným vplyvom, ani konkurenti, ktorí už požívajú výhody zo zmluvne dohodnutého prístupu, nebudú mať záujem podať opravný prostriedok proti prípadným rozhodnutiam regulačného orgánu prijatým v neprospech iných podnikov, ktoré práve vstúpili na trh a mohli by chcieť vytvoriť nové vzťahy s podnikom s významným vplyvom. Priznanie oprávnenia podať opravný prostriedok takým konkurenčným podnikom, ktoré ešte nie sú zmluvnými partnermi, je nevyhnutné na zabezpečenie skutočnej ochrany cieľov hospodárskej súťaže zakotvených v právnych predpisoch Spoločenstva, ktoré sú zamerané na zvýhodňovanie vstupu a integrácie nových podnikov na trhu.

40. Článok 4 ods. 1 rámcovej smernice sa má teda vykladať v tom zmysle, že za podniky dotknuté rozhodnutím národného regulačného orgánu v rámci postupu analýzy trhu, ktoré sú preto tiež oprávnené podať opravný prostriedok proti takému rozhodnutiu, majú byť považované buď konkurenčné podniky majúce práva na základe zmluvných vzťahov s podnikom, ktorý má významný vplyv na relevantnom trhu, a ktorých práva boli dotknuté rozhodnutím o zrušení alebo zmene špecifických povinností prijatých regulačným orgánom, alebo podniky, ktoré

by mohli chcieť uzavrieť zmluvné vzťahy s podnikom s významným vplyvom na trhu a ktoré sú ako priami príjemcovia predpisov Spoločenstva zameraných na zabezpečenie efektívnej hospodárskej súťaže v oblasti telekomunikácií rozhodnutím národného regulačného orgánu nepriaznivo dotknuté.

B — *O druhej otázke*

41. Ak by bola odpoveď na prvú otázku, ako navrhujem, kladná, je potrebné určiť, či podniku, akým je žalobca vo veci samej, ktorý má právo podať opravný prostriedok podľa článku 4 ods. 1 rámcovej smernice, má byť priznané postavenie strany v nesporovom postupe analýzy trhu.

42. Základom druhej otázky sú úvahy, o ktorých by sa dalo povedať, že nie sú zvyčajné. Subjekt je zväčša oprávnený podať opravný prostriedok na základe toho, že má určité právo. [27] Podľa žalobcu je však úplne naopak potrebné vyvodiť právo zúčastniť sa na nesporovom správnom konaní zo skutočnosti, že podľa práva Spoločenstva je oprávnený podať opravný prostriedok proti rozhodnutiam prijatým v rámci tohto konania. Tele2 teda tvrdí, že ak je na jednej strane určené, že článok 4 rámcovej smernice ho s ohľadom na zásadu účinnej súdnej ochrany oprávňuje podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu regulačného orgánu o ponechaní, zmene alebo zrušení špecifických povinností uložených podniku s významným vplyvom, znamená to, že právo podať opravný prostriedok musí byť účinné. Bez možnosti nahliadnutia do spisu, zúčastnenia sa na dokazovaní a možnosti vyjadrenia sa v postupe analýzy trhu by však bolo nemožné účinne pripraviť opravný prostriedok proti rozhodnutiam regulačného orgánu prijatým v rámci tohto postupu. Na druhej strane takéto právo zúčastniť sa na postupe analýzy trhu vyplýva aj z práva na spravodlivé súdne konanie.

43. Aby bolo možné odpovedať na túto druhú otázku, ktorú položil Verwaltungsgerichtshof, treba najskôr pripomenúť, že rámcová smernica neobsahuje žiadne výslovné ustanovenie o tom, kto sú účastníci nesporového správneho konania uvedeného v článku 16. Znenie tohto ustanovenia nijako nenaznačuje, že by Tele2 mal byť oprávnený zúčastniť sa ako strana na postupe analýzy trhu pred začatím súdneho konania. Článok 16 ods. 3 tretia veta totiž

27 — Pozri bod 22 vyššie a citovanú judikatúru.

len potvrdzuje, že [„dotknuté strany“] musia byť o zrušení špecifických povinností vopred upovedomené. Iste, článok 6 rámcovej smernice, na ktorý odkazuje článok 16 ods. 6, umožňuje všetkým [„dotknutým stranám“] vyjadriť sa k návrhu opatrení, ktoré regulačné orgány zamýšľajú prijať, a Tele2 môže byť bez pochýb považovaný za dotknutú stranu v zmysle tohto ustanovenia. Právo vyjadriť sa v rámci poradného postupu však nemožno zamieňať s priznaním postavenia strany postupu analýzy trhu, požadovaným Tele2, ktorý zahŕňa oveľa širšie právomoci, najmä nahliadnuť do spisu postupu analýzy trhu a vyjadrovať sa k dôkazom.

44. V prípade neexistencie právnej úpravy Spoločenstva v oblasti organizácie a priebehu nesporového postupu analýzy trhu uvedenom v článku 16 rámcovej smernice niet pochýb, že táto oblasť má byť zásadne upravená vnútroštátnymi procesnými predpismi každého členského štátu. [28] Rakúskemu právu teda prináleží spresniť, či podnik, akým je žalobca vo veci samej, má postavenie účastníka takého nesporového správneho konania. V prípade kladnej odpovede mu tiež prináleží určiť, či majú byť tomuto podniku v danom nesporovom konaní priznané širšie procesné práva, ako sú mu výslovne priznané článkom 16 a , samozrejme, aj práva výslovne uvedené v článku 6, ktoré sa týkajú poradného postupu. Právo Spoločenstva *a priori* neurčuje, že vnútroštátne procesné právo je povinné umožniť všetkým konkurentom podniku s významným vplyvom na trhu zúčastniť sa na postupe analýzy trhu uvedenom v článku 16 rámcovej smernice. Vnútroštátny zákonodarca môže však oprávnene považovať za nevhodné zaťažovať konanie pred začatím súdneho konania množstvom účastníkov konania, pričom sa toto množstvo môže v konečnom dôsledku ukázať ako veľmi vysoké. [29]

45. Treba zdôrazniť, ako to Súdny dvor potvrdil v podobnom kontexte právnej úpravy procesných požiadaviek určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z priameho účinku práva Spoločenstva, že vnútroštátne právo, hoci mu prináleží upraviť túto oblasť, je povinné rešpektovať požiadavky, ktoré vyplývajú zo všeobecných zásad práva Spoločenstva. Procesné požiadavky však predovšetkým nemôžu byť menej výhodné ako procesné požiadavky týkajúce sa podobných žalôb vnútroštátnej povahy (zásada rovnocennosti) a nemôžu spôsobovať prakticky nemožný alebo nadmerne

28 — Pozri v tomto zmysle napríklad rozsudok zo 14. decembra 1995, Peterbroeck, C-312/93, Zb. s. I-4599, bod 12 a citovanú judikatúru.

29 — Pozri odôvodnenie č. 22 rámcovej smernice, ktoré zdôrazňuje dôležitosť „včasných postupov“.

sťažený výkon práv vyplývajúcich z právneho poriadku Spoločenstva (zásada efektivity). [30]

46. Práve zásadu efektivity však uvádza v prejednávanej veci žalobca s cieľom získať oprávnenie zúčastniť sa na nesporovom konaní analýzy trhu. V skutočnosti nie je vylúčené, že vylúčenie Tele2 podľa § 37 ods. 5 TKG ako strany postupu analýzy trhu by mohlo značne obmedziť jeho oprávnenie podať opravný prostriedok priznané právom Spoločenstva voči rozhodnutiam regulačného orgánu prijatým v rámci takého postupu.

47. Vzniká totiž otázka, či také konkrétne ustanovenie, akým je § 37 ods. 5 TKG, ktoré nepriznáva v prejednávanej veci Tele2 postavenie strany postupu analýzy trhu spôsobuje prakticky nemožný alebo nadmerne sťažený výkon práva na podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiam prijatým v rámci tohto nesporového konania. [31] Na posúdenie rakúskeho procesného práva z tohto pohľadu je potrebné zvážiť viacero okolností už naznačených judikatúrou Súdneho dvora. [32] Treba najmä zohľadniť miesto uvedeného rakúskeho normatívneho ustanovenia v rámci celého konania, jeho priebeh a osobitosti pred rôznymi vnútroštátnymi orgánmi.

48. Hoci za týchto okolností bude, prirodzene, prináležať vnútroštátnemu súdu stanoviť, či skutočnosť, že podnik, ktorý podľa rakúskeho práva nemá postavenie strany postupu analýzy trhu, vedie k tomu, že jeho právo podať opravný prostriedok sa stane čisto formálnym právom, avšak *a priori* sa nezdá, že by žalobcom požadované právo zúčastniť sa ako strana na postupe analýzy trhu bolo nevyhnutné na to, aby žalobca mohol podať účinný opravný prostriedok proti rozhodnutiam regulačného orgánu.

49. Vnútroštátne procesné právo môže viacerými spôsobmi zabezpečiť účinnosť práva podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu prijatému v rámci postupu analýzy trhu. Myslím si, že napríklad ak bude rozhodnutie prijaté regulačným orgánom

30 — Rozsudky z 15. septembra 1998, Edis, C-231/96, Zb. s. I-4951, body 19 a 34; z 1. decembra 1998, Levez, C-326/96, Zb. s. I-7835, bod 18 a citovanú judikatúru; Peterbroeck, už citovaný, bod 12 a citovanú judikatúru; z 20. septembra 2001, Courage a Crehan, C-453/99, Zb. s. I-6297, bod 29; z 24 septembra 2002, Grundig Italiana, C-255/00, Zb. s. I-8003, bod 33; z 10. apríla 2003, Steffensen, C-276/01, Zb. s. I-3735, bod 60; zo 4. decembra 2003, Evans, C-63/01, Zb. s. I-14447, bod 45, a zo 17. júna 2004, Recheio — Cash & Carry, C-30/02, Zb. s. I-6051, bod 17. Pozri tiež novší rozsudok z 5. októbra 2006, Nádasdi a Németh, C-290/05 a C-333/05, Zb. s. I-10115, bod 69.

31 — Na paralelnú analýzu o spôsoboch dokazovania pozri rozsudky Dounias, už citovaný, bod 69, a z 9. februára 1999, Dilexport, C-343/96, Zb. s. I-579, bod 48. Pozri tiež návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Stix-Hackl vo veci Mobistar, rozsudok už citovaný, bod 85.

32 — Pozri rozsudky Steffensen, už citovaný, bod 66; Peterbroeck, už citovaný, bod 14; zo 14. decembra 1995, Van Schijndel a Van Veen, C-430/93 a C-431/93, Zb. s. I-4705, bod 19; Levez, už citovaný, bod 44, a Evans, už citovaný, bod 46.

dostatočne odôvodnené, bude možné zabezpečiť, aby podnik, akým je Tele2, disponoval skutočnosťami a informáciami nevyhnutnými na to, aby jeho právo podať opravný prostriedok nebolo prakticky nemožné alebo nadmerne sťažené. Takáto požiadavka súvislosti medzi povinnosťou odôvodnenia a zásadou účinnej súdnej ochrany bola stanovená v rozsudku Heylens a i.[33] V tomto rozsudku Súdny dvor, nadväzujúc na už citovaný rozsudok Johnston, potvrdil, že existencia opravného prostriedku súdnej povahy proti každému rozhodnutiu vnútroštátneho orgánu, ktorým tento orgán odmietol priznať právo vyplývajúce z právneho poriadku Spoločenstva, je nevyhnutná na zabezpečenie účinnej ochrany práv jednotlivcov.[34] Z tejto zásady účinnej súdnej ochrany vyvodil Súdny dvor povinnosť príslušných vnútroštátnych orgánov uvádzať dôvody, na ktorých sa toto odmietnutie zakladá, buď v samotnom rozhodnutí, alebo v neskoršom oznámení vydanom na základe žiadosti dotknutého jednotlivca.[35]

50. Na záver by som chcel preskúmať druhé tvrdenie predložené žalobcom, podľa ktorého právo zúčastniť sa na postupe analýzy trhu vyplýva z požiadaviek dodržiavania základného práva na spravodlivé súdne konanie a zo zásady rovnosti zbraní.[36] Myslím si, že toto tvrdenie nemôže byť prijaté. Takéto právne uvažovanie vychádza z premisy, že postup analýzy trhu je konaním kontradiktórnej povahy medzi podnikom s významným vplyvom na trhu a konkurenčným podnikom, akým je žalobca. Toto zjavne nie je prípad správneho postupu analýzy trhu, v rámci ktorého sa prijímajú rozhodnutia o uložení, zmene alebo zrušení špecifických povinností podnikom, ktoré majú na trhu významný vplyv.

51. Domnievam sa teda, že článok 4 rámcovej smernice posúdený s ohľadom na zásadu účinnej súdnej ochrany, ktorá je v ňom vyjadrená, sa má vykladať v tom zmysle, že ukladá členskému štátu, aby vnútroštátne procesné predpisy upravujúce prijímanie rozhodnutí v rámci postupov analýzy trhu nespôsobovali prakticky nemožný alebo nadmerne sťažený výkon práva podať opravný prostriedok proti takýmto rozhodnutiam prijatým národným regulačným orgánom. Vzhľadom na súvislosti vyplývajúce z rakúskeho procesného práva vnútroštátnemu súdu prináleží stanoviť, či ustanovenie, akým je § 37 ods. 5 TKG, podľa ktorého sa podniku, akým je žalobca vo veci samej, má odmietnuť právo zúčastniť sa ako strana na postupe analýzy trhu, môže spôsobiť prakticky nemožný alebo nadmerne sťažený výkon práva podať opravný prostriedok, ktoré mu priznáva článok 4 rámcovej smernice.

33 — Rozsudok z 15. októbra 1987, 222/86, Zb. s. 4097.

34 — Tamže, bod 14.

35 — Tamže, bod 15.

36 — V tejto súvislosti sa Tele2 odvoláva najmä na rozsudky Súdneho dvora Steffensen, už citovaný; z 11. januára 2000, Holandsko a van der Wal/Komisia, C-174/98 P a C-189/98 P, Zb. s. I-1, a Súdu prvého stupňa z 19. februára 1998, Eyckeler & Malt/Komisia, T-42/96, Zb. s. II-401, body 76 až 78.

III — Návrh

52. S ohľadom na uvedené skutočnosti sa domnievam, že Súdny dvor by mal odpovedať na otázky, ktoré položil Verwaltungsgerichtshof, takto:

1. Článok 4 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/21/ES zo 7. marca 2002 o spoločnom regulačnom rámci pre elektronické komunikačné siete a služby (rámcová smernica) sa má vykladať v tom zmysle, že za podniky dotknuté rozhodnutím prijatým národným regulačným orgánom v rámci postupu analýzy trhu, ktoré sú preto tiež oprávnené podať opravný prostriedok proti takému rozhodnutiu, majú byť považované buď konkurenčné podniky majúce práva na základe zmluvných vzťahov s podnikom, ktorý má významný vplyv na relevantnom trhu, a ktorých práva boli dotknuté rozhodnutím o zrušení alebo zmene špecifických povinností prijatých regulačným orgánom, alebo podniky, ktoré by mohli chcieť uzavrieť zmluvné vzťahy s podnikom s významným vplyvom na trhu a ktoré sú ako priami príjemcovia predpisov Spoločenstva zameraných na zabezpečenie efektívnej hospodárskej súťaže v oblasti telekomunikácií rozhodnutím národného regulačného orgánu nepriaznivo dotknuté.

2. Článok 4 rámcovej smernice posúdený s ohľadom na zásadu účinnej súdnej ochrany, ktorá je v ňom vyjadrená, sa má vykladať v tom zmysle, že ukladá členskému štátu, aby vnútroštátne procesné predpisy upravujúce prijímanie rozhodnutí v rámci postupov analýzy trhu nespôsobovali prakticky nemožný alebo

nadmerne sťažený výkon práva podať opravný prostriedok proti takýmto rozhodnutiam prijatým národným regulačným orgánom. Vzhľadom na súvislosti vyplývajúce z rakúskeho procesného práva vnútroštátnemu súdu prináleží stanoviť, či ustanovenie, akým je § 37 ods. 5 zákona o telekomunikáciách (Telekommunikationsgesetz), podľa ktorého sa podniku, akým je žalobca vo veci samej, má odmietnuť právo zúčastniť sa ako strana na postupe analýzy trhu, môže spôsobiť prakticky nemožný alebo nadmerne sťažený výkon práva podať opravný prostriedok, ktoré mu priznáva článok 4 rámcovej smernice.